

Art. 22. Wykonanie dekretu niniejszego polecam Ministrowi Zdrowia Publicznego.

Dan w Warszawie, dnia 7 lutego 1919 roku.

Naczelnik Państwa:
J. Piłsudski

Prezydent Ministrów:
I. J. Paderewski

Minister Zdrowia Publicznego:
Janiszewski

185.

DEKRET

o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskiem.

I. O urządzeniu seminarjów nauczycielskich.

Art. 1. Kształcenie i wychowanie kandydatów na nauczycieli i nauczycielki szkół powszechnych odbywa się w seminarjach nauczycielskich.

Seminarja utrzymywane przez państwo są publiczne; wszystkie inne są prywatne.

Seminarja publiczne są oddzielne dla chłopców i oddzielne dla dziewcząt.

Art. 2. Przy seminarjum nauczycielskiem istnieje jedna lub dwie wzorowe szkoły powszechne jako szkoły ćwiczeń.

Art. 3. Przy seminarjach nauczycielskich lub osobno mogą być organizowane kursy zawodowe dla kształcenia nauczycieli w specjalnym kierunku, uwzględniającym potrzeby szkół powszechnych.

Z seminarjum nauczycielskiem żeńskim łączy się z reguły dwuletni kurs ochroniarski i wzorowa ochronka.

Art. 4. Do seminarjum nauczycielskiego należy ogród odpowiednio urządzonej dla celów nauki przyrody i ćwiczeń z zakresu ogrodnictwa i pszczelnictwa.

Art. 5. Seminarjum nauczycielskie posiada boisko do zabaw i gier ruchowych dla uczniów seminarjum i szkoły ćwiczeń.

Art. 6. Czas nauki w seminarjum trwa conajmniej pięć lat. W seminarjach pięcioletnich pierwsze trzy roczne kursy posiadają charakter ogólnie kształcący, dwa ostatnie charakter przeważnie zawodowy.

Art. 7. Liczba uczniów na jednym kursie nie przekracza czterdziestu. Kursy równorzędne nie będą urządzone.

Art. 8. Seminarjum wraz ze szkołą ćwiczeń i połączonemi z seminarjum kursami specjalnemi tworzy jeden zakład pod administracyjnem

kierownictwem dyrektora. Kierownictwo pedagogiczne należy do dyrektora i do Rady Pedagogicznej.

II. O nauce i nadzorze nad seminarjami nauczycielskimi

Art. 9. W zakres nauczania w seminarjach nauczycielskich wchodzi następujące przedmioty obowiązkowe: religja, język polski i literatura, język obcy, historia, nauka o Polsce współczesnej wraz z nauką obywatelstwa, geografia z geologią i kosmografią, matematyka z kreśleniem, fizyka, chemia z mineralogią, biologia (botanika, zoologia oraz anatomja i fizjologia z wiadomościami z antropologii), higiena ogólna i szkolna, ogrodnictwo i pszczelnictwo, rysunki, muzyka, śpiew, ćwiczenia cielesne z grami i zabawami ruchowymi, roboty ręczne, kaligrafja, psychologia i logika, pedagogika (pedagogika i dydaktyka, historia pedagogiki, organizacja szkolnictwa i ustawodawstwo szkolne, metodyka specjalna, hospitacje i ćwiczenia praktyczne).

Nauka robót ręcznych obejmuje w seminarjum męskim: modelowanie, kartoniarstwo, slöjd drzewny; w seminarjum żeńskim: modelowanie, kartoniarstwo, szycie białe, krawieczyznę i gotowanie.

Art. 10. Przedmioty nadobowiązkowe, uwzględniające przedewszystkiem zamiłowanie uczniów do poszczególnych nauk, udzielanych w seminarjum, mogą być wprowadzane za zezwoleniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 11. Szczegółowy statut seminarjów nauczycielskich, zawierający program nauk, rozkład przedmiotów na kursy roczne i kursy ochroniarskie wraz z liczbą godzin nauki oraz inne przepisy, będą wydane osobnym zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W szkołach ćwiczeń jest stosowany program publicznych szkół powszechnych. Zmiany mogą być wprowadzane za zezwoleniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 12. O dopuszczaniu podręczników do nauki w seminarjach orzeka Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Wyboru podręczników z liczby zatwierdzonych do użytku w seminarjach dokonywa Rada Pedagogiczna seminarjum.

Art. 13. Nauka w seminarjum, na kursach ochroniarskich, na specjalnych kursach i w szkole ćwiczeń jest bezpłatna.

Art. 14. Nadzór nad seminarjami i nad szkołami ćwiczeń sprawuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pomocą wyznaczonych przez siebie organów.

Prawo nadzoru inspektorów szkolnych okręgowych nad seminarjum i nad szkołą ćwiczeń, przewidziane w „Przepisach tymczasowych o szkołach elementarnych” (Dziennik Urzędowy Departamentu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego № 1, art. 95. 3) zostaje niniejszem uchylone.

III. O personelu seminarjum, Radzie Pedagogicznej i Radzie Opiekuńczej.

Art. 15. W skład personelu seminarjum wchodzi: dyrektor (ka), nauczyciele (lki) seminarjalni (e), do których zalicza się ks. prefekt i lekarz (ka) szkolny (a), nauczyciele (lki) szkoły ćwiczeń i nauczyciele (lki) kursów specjalnych, połączonych z seminarjum, ogrodnik (czka) zarazem

pszczołarz (rka), zawodowi nauczyciele (lki) robót ręcznych oraz sekretarz (rka) zakładu.

W seminarjum nauczycielskiem żeńskim, o ile dyrektorem jego będzie mężczyzna, prócz nauczycielek szkoły ćwiczeń będzie w gronie nauczycieli seminarjalnych zamianowana przynajmniej jedna kobieta, dodana dyrektorowi do pomocy dla spraw wychowawczych.

Kierownictwo szkoły ćwiczeń i kursów specjalnych może być powierzone oddzielnej osobie z zachowaniem w mocy postanowień art. 8.

Art. 16. Dyrektora (rkę) seminarjum mianuje Zwierzchnia Władza Państwowa na wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Nauczycieli i resztę personelu mianuje Minister Wyznań Religijnych i oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinii dyrektora seminarjum.

Kwalifikacje oraz stosunki służbowe personelu seminarjum określi osobne rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 17. Nauczyciele seminarjum, szkoły ćwiczeń i kursów stale z niem złączonych pod przewodnictwem dyrektora stanowią Radę Pedagogiczną.

Szczegółowy zakres działania Rady Pedagogicznej i dyrektora określi rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 18. Przy seminarjum ustanawia się Radę opiekuńczą, złożoną z pięciu członków, a mianowicie z 3 powołanych na okres 3-letni przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek Rady szkolnej okręgowej (w tej liczbie przynajmniej 1 członka rady), z dyrektora zakładu i nauczyciela, wybranego przez Radę pedagogiczną na trzy lata.

Zadaniem Rady opiekuńczej będzie opieka nad bytem materialnym i zachowaniem pozaszkolnym uczniów seminarjum oraz wypowiedanie opinii w tych sprawach, które Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleci jej rozważyć. Szczegółowy zakres działania rady opiekuńczej określi zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

IV. O uczniach seminarjów.

Art. 19. Do przyjęcia ucznia (nicy) na pierwszy rok seminarjum wymaga się prócz zdolności fizycznej do zawodu nauczycielskiego, stwierdzonej przez lekarza szkolnego zakładu, dobrych obyczajów i odpowiedniego przygotowania — w regule ukończonego w danym roku kalendarzowym 14-go roku a nieprzekroczonego 20-go roku życia.

O przyjęciu kandydatów w wieku powyżej lat 20 rozstrzyga Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 20. Uczeń wstępujący do seminarjum winien posiadać kwalifikacje, odpowiadające wykształceniu w szkole powszechnej najwyższej zorganizowanej.

Sposób stwierdzania kwalifikacji określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 21. Niezamożni uczniowie seminarjum mogą być umieszczani w internacie bezpłatnie lub za zmniejszoną opłatą, mogą też otrzymywać stypendja.

Uczniowie, korzystający z zasiłków publicznych, są obowiązani po ukończeniu seminarjum do tylu lat służby w publicznym zawodzie nauczycielskim, w ciągu ilu lat korzystali z zasiłków publicznych.

Uczniowie, którzy przed ukończeniem nauki opuszczają zakład dobrowlnie, winni zwrócić pobrane zasiłki. W wyjątkowych wypadkach Minister

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zwolnić od obowiązku zwrócenia sum pobranych.

Art. 22. Regulamin i przepisy karności dla uczniów seminarjum układa Rada Pedagogiczna, zatwierdza Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Wykluczanie ucznia z seminarjum uchwała Rada pedagogiczna, Dyrektor przedstawia uchwałę Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do zatwierdzenia. Minister może odebrać wykluczonemu prawo wstępu do wszystkich seminarjów nauczycielskich i do wszystkich innych szkół publicznych w Państwie.

V. O egzaminach nauczycielskich.

Art. 23. Po ukończeniu nauki w seminarjum składa kandydat (tka) pierwszy egzamin nauczycielski z religii, z języka polskiego z literaturą, historji, nauki o Polsce współczesnej, geografji z geologją i kosmografją, matematyki, fizyki, chemji z mineralogją, biologji (botaniki, zoologii, anatomji i fizjologii), higieny ogólnej i szkolnej, ogrodnictwa z pszczelnictwem, psychologii i logiki, pedagogiki (pedagogiki i dydaktyki, historji pedagogiki, metodyki specjalnej)—w zakresie programu obowiązującego w seminarjum i otrzymuje świadectwo z ukończenia seminarjum. Oceny na świadectwie nauczycielskiem z tych przedmiotów, z których niema egzaminu, ustalane są na podstawie wartości pracy ucznia (nicy) w ostatnim roku nauczania danego przedmiotu.

Art. 24. Do pierwszego egzaminu nauczycielskiego mogą być dopuszczani tylko tacy kandydaci, którzy ukończyli z dniem 1 sierpnia najmniej 19-ty rok życia i uczęszczali do seminarjum publicznego lub prywatnego z prawem publiczności przynajmniej na IV-ty i V-ty kurs.

Tok pierwszego egzaminu nauczycielskiego zasady zwalniania od egzaminu i skład komisji egzaminacyjnych określi rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 25. Świadectwo z ukończenia seminarjum uprawnia do objęcia stanowiska tymczasowego nauczyciela w szkołach powszechnych.

Art. 26. Po złożeniu pierwszego egzaminu nauczycielskiego i po odbyciu co najmniej dwuletniej zadowolającej praktyki w szkole powszechnej publicznej lub prywatnej winien nauczyciel tymczasowy poddać się drugiemu egzaminowi nauczycielskiemu.

Przedmiotem drugiego egzaminu nauczycielskiego obok lekcji praktycznych jest organizacja szkolnictwa i ustawodawstwo szkolne, jeden dowolnie obrany przedmiot z zakresu pedagogiki i jeden przedmiot ogólnie kształcący w obszerniejszym zakresie, niż był udzielany w seminarjum, na podstawie samodzielnej nauki.

Tok drugiego egzaminu nauczycielskiego i skład Komisji egzaminacyjnych określi rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 27. Drugi egzamin nauczycielski, złożony z pomyślnym wynikiem, uprawnia do objęcia stanowiska stałego nauczyciela w publicznych szkołach powszechnych.

Art. 28. Egzaminacje dla eksternów obejmą zakres programu obowiązującego w seminarjach publicznych.

Przepisy szczegółowe o egzaminach dla eksternów wyda Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 29. Przepisy o egzaminach dla nauczycieli rysunków, robót ręcznych, śpiewu i muzyki, ćwiczeń cielesnych i gier ruchowych wyda Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

VI. O seminarjach prywatnych.

Art. 30. Seminarja nauczycielskie, założone i utrzymywane przez związki komunalne, osoby prywatne i stowarzyszenia są seminarjami prywatnymi.

Do otwarcia prywatnego seminarjum nauczycielskiego potrzeba pozwolenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 31. Prywatne seminarjum nauczycielskie może być otwarte jeżeli:

- a) co do urządzenia stosować się będzie do art. 2, 4, 5, 6, 7 niniejszej ustawy, a poziom jego co do zakresu nauki nie będzie niższy, niż w seminarjach publicznych,
- b) grono nauczycielskie posiada uzdolnienie do kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, wymagane w seminarjach publicznych, i najmniej połowa grona wraz z dyrektorem służy wyłącznie danemu zakładowi prywatnemu,
- c) posiada pomoce naukowe, niezbędne do prawidłowego udzielania nauki,
- d) pomieszczenie zakładu odpowiada wszelkim warunkom higienicznym.

Art. 32. Statut seminarjum prywatnego, określający wewnętrzny ustroj zakładu, stosunek właściciela do dyrektora i grona nauczycielskiego oraz program nauki ulega zatwierdzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Statut winien być podany do zatwierdzenia najpóźniej na 3 miesiące przed terminem otwarcia seminarjum.

Po zatwierdzeniu statutu osoba mająca otworzyć seminarjum oznacza datę otwarcia zakładu i zawiadamia Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego najmniej na 4 tygodnie przed terminem, że wszystkie wymagania niniejszej ustawy i zatwierdzonego statutu są wykonane.

Jeżeli ze strony Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do dnia wyznaczonego na otwarcie seminarjum sprzeciw nie nastąpi, będzie to równoznaczne z udzieleniem pozwolenia.

Art. 33. Seminarjum nauczycielskie prywatne może obejmować wyjątkowo także tylko dwa ostatnie kursy, jeżeli dopełniwszy warunków wyszczególnionych w art. 31 i 32 przyjmować będzie uczniów, którzy z dniem 1 sierpnia ukończyli 17-ty, a nie przekroczyli 24-go roku życia i zdali w obecności delegata Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego egzamin wstępny ze wszystkich przedmiotów w zakresie przepisany dla trzech pierwszych kursów w seminarjach publicznych oraz wykazali się świadectwem egzaminu z robót ręcznych, ćwiczeń cielesnych, zabaw i gier ruchowych w zakresie trzech pierwszych kursów, złożonego w seminarjum państwowem.

Art. 34. Seminarjum nauczycielskie prywatne, należycie urządzone i odpowiadające celowi, może uzyskać od Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego prawo publiczności.

Prawo publiczności może być prywatnemu seminarjum odjęte skoro zabraknie warunków, pod jakimi go udzielono.

Art. 35. Nadzór nad seminarjami nauczycielskimi prywatnymi wraz ze szkołami ćwiczeń sprawuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za pomocą wyznaczonych przez siebie organów.

Prawo nadzoru inspektorów szkolnych okręgowych nad seminarjami prywatnymi i szkołami ćwiczeń, przewidziane w „Przepisach tymczasowych o szkołach elementarnych“ (Dz. Urzęd. Depart. W. R. i O. P. № 1 art. 95.5), zostaje niniejszem uchylone.

Każda zmiana w składzie grona nauczycielskiego, w programie nauk i w pomieszczeniu zakładu ma być niezwłocznie podana do wiadomości Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 36. Seminarjum prywatne, w którym przepisy nie będą przestrzegane lub w którym wyjdą na jaw braki moralne, może być przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zamknięte.

Art. 37. Dyrektorem i nauczycielem prywatnego seminarjum nauczycielskiego może być tylko osoba przynależności państwowej polskiej, nieskazitelna i posiadająca przepisane kwalifikacje.

Kandydata na dyrektora seminarjum przedstawia właściciel zakładu, a zatwierdza Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

VII. Przepisy przechodnie.

Art. 38. Seminarja prywatne, istniejące w chwili ogłoszenia niniejszej ustawy, mogą być czynne tymczasowo na poprzednich zasadach, mają jednak najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od dnia ogłoszenia tej ustawy, złożyć statut organizacyjny, zastosowany do wymagań niniejszej ustawy, do zatwierdzenia przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jest upoważniony do wydania szczegółowych przepisów, określających czas i sposób dostosowania się istniejących seminarjów w całej rozciągłości do niniejszej ustawy.

Dan w Warszawie, dnia 7 lutego 1919 r.

Naczelnik Państwa:

J. Pilsudski

Prezydent Ministrów:

I. J. Paderewski

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

Jan Łukasiewicz